

TRANSFER derde festival van Nederlandse, Vlaamse en Georgische cultuur Tbilisi - oktober 2004

Verslag

De derde editie van het festival van de Nederlandse, Vlaamse en Georgische cultuur van Tbilisi belooft bijzonder te worden. Ze viel met name samen met de vijfde verjaardag van het Docentschap Nederlands aan de Tbilisi University of Language and Culture. Om dit lustrum luister bij te zetten, reisden dichter Gerrit Komrij, zijn partner Charles Hofman, de cineast Jos Stelling en regisseur Mikhael Kobakhidze naar de hoofdstad van Georgië.

Door de geringe bekendheid die de grootste schrijvers en kunstenaars uit de Lage landen in het buitenland genieten, viel het me zwaar de mensen in Georgië een beeld te geven van het belang van hun komst. Daartoe kan je natuurlijk alle prijzen opsommen waarmee ze zijn bekroond, maar die prijzen staan ook niet bekend in het buitenland. In het geval van Komrij maken de duizenden pagina's tellende delen van zijn anthologieën wel wat indruk, maar die heb ik er niet bij elke gelegenheid bij. Uiteindelijk kon ik belangstelling voor het festival wekken dankzij een aantal toevalligheden.

Bij zijn aankomst vertelde Komrij me hoe een stewardess hem en Charles Hofman uit de tweede klasse plukte en op zitjes in de eerste klasse tracteerde. Dat verhaal maakte meteen duidelijk hoe beroemd deze dichter wel niet was. Jos Stelling kreeg de steun van de grootste filmkenner van het land die elke zaterdagavond een 'echte' film laat zien op de populairste TV-zender. Zo stonden al twee films van Stelling centraal in zijn programma: "De illusionist" en "De vliegende Hollander". De onder Georgiërs erg geliefde derde festivalgast plaatste de onbekende gasten uit Nederland ook in het juiste perspectief. Mikhael Kobakhidze is een gevierd Georgisch filmmaker die grote bekendheid verwierf met zijn korte films uit de jaren zestig. Eind jaren tachtig wisselde hij zijn vaderland in voor Frankrijk waar hij na een stilte van bijna dertig jaar in 2002 een nieuwe film heeft gemaakt.

Het festival Transfer werd op vrijdag 8 oktober geopend met de tentoonstelling van Belgische videokunst. Paul Willemsen, artistiek directeur van het Kunstencentrum Argos in Brussel, heeft een aantal recente videowerken naar Tbilisi gestuurd rond het onderwerp "Out of balance" of onevenwicht. De videowerken van Cel Crabeels, Eva Meyer, Eran Schaerf, Hans Van den Broeck, Frank Theys, Michel François, Wim Catrysse en Claude Cattelain brachten de kijkers en de pers daadwerkelijk uit hun evenwicht. Vooral de projectie van het werk "Zelfportret" van Frank Theys waar de computer en het raam van een werkkamer onder het bloed van een onthoofde jongeman komen te staan, zorgde voor opschudding. De schrijvers onder de genodigden kwam de situatie nochtans bijzonder vertrouwd over. De mengeling van humor en pijn die in elk werk naar voren trad, nam het publiek op sleeptouw.

Een paar dagen later was Gerrit Komrij aan de beurt. De sfeervolle theaterzaal in de oude stad stroomde langzaam vol. Hij kreeg er de gelegenheid kennis te maken met de twee vertalers van zijn werk. Davit Gholijashvili, een student Nederlands die twee jaar geleden afstudeerde en een jaar lang bij Ton Naaijken aan de Universiteit van Utrecht studeerde, stond in voor de letterlijke vertaling. Met deze omzetting naar het Georgisch als uitgangspunt heeft de dichter en

meester-vertaler Vakhushti Kotetishvili voor een muzikale en pittige vertaling gezorgd.

De literaire avond werd muzikaal ingezet door contrabassist Tamaz Khurashvili en percussionist Davit Japaridze, twee vermaarde musici. Gerrit Komrij kon zijn declamatie dan ook houden voor een geconcentreerd publiek dat zijn gedichten op de golven van zijn uniek stemgeluid volgde in de op een scherm geprojecteerde vertaling. Komrij kreeg bijna na elk gedicht applaus.

Na een muzikaal intermezzo kwam de Georgische poëzie aan de orde. De komst van Komrij had me geïnspireerd een anthologie van de hedendaagse poëzie van Georgië in het leven te roepen. Daarvoor heb ik Malkhaz Kharbedia, literatuurwetenschapper, redacteur van verscheidene literaire bladen en verslaafd lezer, benaderd. Samen kwamen we tot de slotsom dat hij zijn loop zou richten op de poëzie geschreven in de voorbije bewogen veertien jaar. De tweede helft van de avond werd dus gewijd aan de bijna 400 pagina's tellende bloemlezing waaruit twee acteurs voorlezen.

De volgende avond trok het hele gezelschap naar de bioscoop Amirani (genoemd naar de Georgische Prometheus die aan de berg Khazbeg vastgeketend hangt). In aanwezigheid van de Nederlandse en Georgische filmmakers werd de filmretrospectief geopend. Voor de vertoning van de openingsfilms werd het publiek nog verrast door een videotoespraak van de First Lady van Georgië, de Nederlandse Sandra Roelofs, die de auspiciën voor het festival waarnam, maar hem jammer genoeg niet kon bijwonen.

Tijdens de driedaagse filmretrospectief hielden Jos Stelling en Mikhael Kobakhidze een lezing voor een jong publiek dat vooral uit filmstudenten bestond.

Zonder de steun van Nederlandse en Vlaamse subsediënten - de Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden, het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - en de Georgische sponsor, de waterfabrikant Georgian Glass and Mineral Water-Borjomi, zou het festival geen kans op slagen hebben. Dat het festival op de steun van twee belangrijke mediapartners, de tv-zenders Imedi en Rustavi 2, kon rekenen, heeft zeker bijgedragen tot de hoge opkomst van het publiek en de pers.

Tussen de evenementen en afspraken door hebben de drie Nederlandse gasten het land ook even kunnen verkennen. Op verzoek hebben ze de karaktervolle hoofdstad van Georgië, Tbilisi, uitgebreid bezocht, en zijn ze naar de oude hoofdstad van Georgië, Mtskheta, en de geboorteplaats van Joseph Stalin getrokken. Aan de digitale foto's te zien die langzaam binnenstromen, hebben ze mooie herinneringen aan hun reis naar de Kaukasus.

Tbilisi, 24 oktober 2004

Ingrid Degraeve

www.niderlanduri.ge/transfer